

Examenul de bacalaureat național 2020
Proba E. d)
Logică, argumentare și comunicare

Test 14

Profilul umanist din filiera teoretică, profilul servicii din filiera tehnologică și toate profilurile și specializările din filiera vocațională, cu excepția profilului militar

- **Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă 10 puncte din oficiu.**
- **Timpul de lucru efectiv este de 3 ore.**

I TÉTEL

(30 pont)

A. Írjátok le a vizsgalpra mindegyik kijelentés esetén a helyes válasznak megfelelő betűt. Csak egyetlen válaszlehetőség helyes.

1. A bizonyítás helyességének szabályai közül, a bizonyítandó tézisre vonatkozó szabályok egyike:
  - a. a bizonyítandó tézis világosan és pontosan kell legyen megfogalmazva
  - b. a bizonyítandó tézis egy már megcáfolt kijelentés kell legyen
  - c. a bizonyítandó tézis a bizonyítás során egy másik tézissel helyettesíthető kell legyen
  - d. a bizonyítandó tézis egy másik, látszólag azonos újrafogalmazású tézissel helyettesíthető kell legyen
2. *Az emlősök gerincesek, de egyes vízi állatok emlősök, tehát egyes vízi állatok gerincesek* következtetés:
  - a. nem teljesen induktív
  - b. teljesen induktív
  - c. közvetlen deduktív
  - d. közvetett deduktív
3. *A domb és a hegy fogalmak közötti viszony:*
  - a. alárendeltségi
  - b. metsző
  - c. nem - megengedő
  - d. megengedő
4. *Az ember negatív jogai (vannak)természetes jogok* kijelentés logikai predikátuma:
  - a. az ember negatív jogai
  - b. természetes jogok
  - c. jogok
  - d. (vannak) természetes jogok
5. Ugyanazon a fokon az *állatok osztályozása gerincesekre, gerinctelenekre és vízi állatokra:*
  - a. helyes, egységes alapvetése van
  - b. helytelen, több fokkal
  - c. helytelen, nincs egységes alapvetése
  - d. helyes, több alapvetéssel
6. Kiterjedési kör szempontjából a *fecske sereg* fogalma:
  - a. üres, általános
  - b. nem üres, egyedi
  - c. elosztott, általános
  - d. nem üres, gyűjtő
7. Helyes példa a nem teljes indukcióra:
  - a. *Ha egyetlen tigris sem növényevő állat, akkor egyes növényevő állatok nem tigrisek.*
  - b. *Ha egyes emberek mértéktartóak, akkor egyes emberek nem mértéktartóak.*
  - c. *Ha egyes savak megpirosítják a lakmuszpapírt, akkor minden sav megpirosítja a lakmuszpapírt.*
  - d. *Ha egyes díjazott diákok nem olimpikonok, akkor, egyetlen olimpikon diák sem díjazott.*

8. A teljes indukció egy érveléstípus, amelynél a létező osztályok jellemezői:
- kevés, véges számú eset és a fontos esetek mindenikének vizsgálata
  - nagy és véges számú eset és a kivételek mindenikének vizsgálata
  - végtelen számú eset és minden fontos eset vizsgálata
  - kevés és véges számú eset és minden létező eset vizsgálata
9. A *szofizma* fogalmának tartalma.....vonatkozik:
- a szofizmak összességére
  - azoknak az elemeknek a meghatározó tulajdonságaira, amelyek a *szofizma* fogalmának szférájába tartoznak
  - formai és tartalmi hibákra
  - az *érvelési hibák* fogalmának körébe tartozó elemek közös tulajdonságaira
10. Az *Egyes szillogizmusok érvényes deduktív következtetések* kijelentés:
- egyetemesen állító
  - egyetemesen tagadó
  - részlegesen állító
  - részlegesen tagadó

20 pont

B. Adottak A, B, C, D és E fogalmak úgy, hogy A fogalom alárendeltje C fogalomnak, D fogalom nem – megengedő viszonyban van A-val, de metszőben C-vel, B fogalom alárendeltje a D fogalomnak és ugyanakkor metsző viszonyban van C-vel. Az E fogalom fajfogalma a C fogalomnak és metsző viszonyban van az A fogalommal, de nem-megengedő viszonyban a D fogalommal.

- Ábrázoljátok az Euler-módszer segítségével egyetlen diagramon belül az öt fogalom közti logikai viszonyt. **2 pont**
- Az A, B, C, D és E fogalmak közti viszonyt alapul véve, állapítsátok meg, hogy az alábbi kijelentések közül melyik igaz illetve melyik hamis. (Az igaz kijelentéseket jelöljétek **I**-vel, a hamisakat pedig **H**-val.):
  - Egyetlen A sem D
  - Minden C (van) A
  - Egyetlen D sem C
  - Egyes D (van) C
  - Minden A (van) D
  - Minden B (van) D
  - Egyetlen E sem B
  - Minden C (van) E

8 pont

II TÉTEL

(30 pont)

Adottak a következő kijelentések:

- Minden gólya vándormadár.*
  - Egyes eszközök nem jó minőségű dolgok.*
  - Egyetlen karitatív cselekedet sem érdekből végrehajtott tett.*
  - Némely almák savanykás gyümölcsök.*
- A. Szerkesszétek meg formális és természetes nyelven egyaránt az 1-es kijelentés alárendeltjét, a 2-es kijelentés ellentmondóját, a 3-as kijelentés ellentétesét és a 4-es kijelentés alárendelt ellentétesét. **8 pont**
- B. Alkalmazzátok a megfordítás és az átalakítás műveleteit, leszámaztatva a 1-es és 3-es kijelentések helyes megfordítottját és átalakítottját formális és természetes nyelven egyaránt **8 pont**
- C. Szerkesszétek meg formális és természetes nyelven egyaránt a 4-es kijelentés fölérendeltje megfordítottjának átalakítottját, valamint a 3-as kijelentés ellentétesének megfordítottját **6 pont**

D. Két diák, X és Y a következőképpen vélekedik:

X: *Mivel egyetlen tantárgy sem lényegtelen, következik, hogy minden tantárgy lényeges.*

Y: *Ha minden végzős szorgalmas diák, akkor minden szorgalmas diák végzős.*

A fenti helyzetből kiindulva:

- a. írjátok fel formális nyelven a két diák vélekedését; **4 pont**
- b. pontosítsátok a formalizált következtetések logikai helyességét/helytelenségét; **2 pont**
- c. magyarázzátok meg Y diák érvelésének logikai helyességét/helytelenségét. **2 pont**

III TÉTEL

(30 pont)

A. Adott a következő két szillogisztikus módozat: aee-2, aii-1.

1. Írjátok le a mindkét szillogisztikus módozatnak megfelelő következtetési sémát, és szerkesszetez természetes nyelven egy szillogizmust, amely megfelel a fenti következtetési sémák valamelyikének. **8 pont**

2. Ellenőriztétek a Venn-diagram módszerével mindkét szillogisztikus módozat érvényességét, leszögezve egyúttal azt is, hogy milyen döntésre jutottatok. **6 pont**

B. Szerkesszetez formális és természetes nyelven egyaránt egy érvényes szillogizmust, amely a „Némely érvelési hibák formai hibák” kijelentést támasztja alá **6 pont**

C. Adott a következő szillogizmus: „*Egyetlen összeférhetetlen tudományos elmélet sem életképes elmélet, mivel egyetlen összeférhetetlen tudományos elmélet sem igaz elmélet és minden életképes elmélet igaz*”

A fenti szillogizmusból kiindulva állapítsátok meg, hogy az alábbi kijelentések közül melyek igazak és melyek hamisak. (Az igaz kijelentéseket jelöljétek **I** betűvel, a hamisakat **H**-val):

1. A középső terminus mindkét premisszában elosztott.
2. A szillogizmus konklúziója egy egyetemesen tagadó kijelentés.
3. A konklúzió logikai szubjektuma kétszer elosztott.
4. A konklúzió logikai predikátuma az *igaz elmélet* fogalma.

4 pont

D. Adott a következő meghatározás:

A kör egy mértani alakzat, ami se nem ellipszis, se nem hiperbola, se nem parabola.

a. Nevezetetek meg egyet a meghatározás szabályai közül, amelyet a fenti meghatározás megsért. **2 pont**

b. Említsetek meg egy másik, a meghatározás helyességére vonatkozó szabályt, eltérőt az a. pontban azonosítottól és szerkesszetez a „kör” fogalmára egy olyan meghatározást, amelyik megsérti az említett szabályt. **4 pont**